

Regjeringens konstitusjonelle grunnlag

Brevvekslingen med Hjemmefronten under okkupasjonen

Divergerende syn på Stortinget og regjeringens stilling etter frigjøringen

litt etter Ham, slik at hjemkomstens dag blir Kongens og Ingen annens. Når det gjelder Stortinget så later det til at det frøndes er enkelte stortingsmenn som tror de er medlemmer av Stortinget (Scharffenberg) gjør oppmerksom på at Stortingets funksjonstid er utløpet, og at de gamle stortingsmenn ikke har folkets tillit.

Også Hartman, Hjemmefrontens spesielle medlem av regjeringen gav uttrykk for det syn at regjeringen må demisjonere så snart den kom hjem.

I en skrivelse fra Hjemmefronten som er oversendt fra Stockholm til London 27. januar 1943 utdyper Hjemmefronten sitt syn på Stortinget og overgangsforholdene:

«At det i 1936 valgte storting ikke lenger kan tre sammen anser vi ganske klart — først og fremst fordi dets presidentskap i juni og september 1940 og en meget stor del av Stortingets medlemmer i september sviktet sitt mandat. En sammenkalling vilde etter vår mening bidra til å nedbryte respekten for Stortinget som institusjon.

Rent bortsett fra at 1936 års storting altså ikke kan gjenopstå som statsmakt vilde det konstitusjonelt heller ikke la sig gjøre for dette eller noe annet storting å tre sammen med et på forhånd til et avslutningsmøte begrenset mandat, — dette i anledning av en annen antydning som har vært lansert av enkelte stortingsmenn

Under de foreliggende ekstraordinære forhold må derfor fremgangsmåten etter vår mening bli at Kongen etter den sittende regjeringens råd henvender sig til høvedse representanter for det norske folk. Og den regjering som da blir dannet for å administrere ved hjelp av grunnlovens § 17 til nye valg har funnet sted.

Regjeringen påtar ikke fra sitt konstitusjonelle ansvar.

At regjeringen ikke bare har ekket Hjemmefrontens syn, men også henvender sig til andre kretser i Norge med flere og deres syn på overgangstiden, synes å fremgå av en bemerkning i notat om frem-

ringen av landet før det utskrives nye valg — kanskje mellom 6 måneder og 1 år.

Regjeringen er derfor kommet til den overbevisning at den bør innlevere sin avskjedssøkninng til Kongen så snart landet er befridd, i eke på det tidspunkt da Kongen og hans råd kan samles i Oslo.

Erklæringen er tiltrådt av Kongen, og slutter med å uttale ønsket om en grannskningskomité:

«Efter vår forfatning skal regjeringens handlinger granskas av Stortingets protokollkomité. Det kan imidlertid ikke komme på tale å gi det gamle stortings protokollkomité noen slik myndighet, og det vil neppe være heldig å utsette en slik granskning inntil det nye storting har opnevnt sin protokollkomité. Regjeringen tror derfor at det vilde være heldig at det, så snart landet er befridd, henstilles til Høiesterett å opnevne et utvalg som får til opgave å granske regjeringens handlinger. Dette utvalgs mandat bør antagelig også omfatte tiden nærmest før 9. april, de militære disposisjoner under felttoget, dessuten Administrasjonsrådets virksomhet, og de forhandlinger som fant sted mellom Stortingets presidentskap og andre norske kretser og tyskerne sommeren 1940. Resultatet av utvalgets undersøkelser vil så bli å forelegge det nye stortings protokollkomité. Ved å overlate disse undersøkelser til et slikt utvalg som må forutsettes å ha almindelig tillit, vil man kunne undgå at overgangen fra okkupasjonen til frihet og fred får en oprivende og ondartet karakter.

Regjeringen er også inne på mulighetene av at krigens gang kan arte sig slik at det eventuelt må opprettes et nytt Administrasjonsråd, hvis f. eks. Quislingstyret under krigen skulde bli avløst av et tysk militærstyre, men sier regjeringen, det vil i tilfelle bli et hjelpeorgan hvis funksjon opphører det øieblikk regjeringen kan utøve sin myndighet hjemme.

Regjeringen eiker ikke fra sin konstitusjonelle plattform både i og utenfor Norge — og heller ikke fra sitt konstitusjonelle ansvar. Hjemmefronten gir sig imidlertid ikke med denne regjeringens tydelige erklæring. Den svarte at den «stort sett» dette regjeringens syn (14. juli 1943) — og forsikrer samtidig om sin og det norske folks lojalitet og respekt for den demokratiske rettsstat. Hjemme er det ingen fare for motsetninger på dette punkt. Regjeringens moralske og

den faller

kålrotrekord ikke gammel. En blev vi preampionkålrotstet format, av dem velde hadde tilbragt ungdom på Roses.

n ville slepe rt hus, får rare grunner vdelingen til

iger til skib i havnene

ssstasjonene i ystradiostasjon har nu påstått neldinger for seorganisasjon som er brutt e i Asia og på Afrika. Det er der som sender i gjerne like pe som man ombord i Helseorganisauner om å få lingstjenesten opa og Vestenbenbart vil for skibs-

uo Look

new Look

ikke noe new i permanent-apparatet. Det disse dager på en gang i London og nyttig enn en ovenfor var lengelig enn at g å posere for ørt stasen. Til unde lægene i at hun ikke feil på sjelens

une tann-
in barber-

Stiftelsen skulde også ordne med gjenopprettingen av fylkes- og kommuneadministrasjonen. Det skulde skje ved opnevnte representanter. Disse retningslinjer angir Hjemmefrontledelsens syn på overgangsordningen, og det holdt den mere og mindre modifisert fast på.

Motiveringen for dette synspunkt blev dengang angitt og senere gjenfattet om ikke i samme ordelag, så dog ut fra den samme mening som i en rapport fra sekretær Arne Okkenhaug, som kom til Stockholm 25. november 1942 og uttrykket det således:

«Det gamle storting er politisk og konstitusjonelt dødt og kan ikke sammenkalles igjen. Forholdet er — for å anskueliggjøre saken — det samme som om alle stortingsmennene 9. april var gått ombord i en båt, og båten var blitt torpedert, for å citere en bemerkning fra en fremstående jurist.

Under de nevnte drøftelser regnet man med at interimstyret måtte bestå inntil valg var holdt, idet Kongen måtte utskrive valg til stortinget når forholdene var falt noenlunde til ro.

Som stemningen er nu i Norge, er det bare ett samlende punkt, Kongen. Den motvilje mot regjeringen som var til stede sommeren 1940, gjør sig ikke lenger, gjeldende som tema i den politiske diskusjon. På den annen side kan det ikke tales om noen opslutning om regjeringen. Man anerkjenner dens arbeide for krigsinnsatsen og dens forberedelser for best mulig å sikre en ordnet overgang, bl. a. ved forordningen om straff for quislinger, forlengelse av juridiske frister o. lign. Men man vil stå fritt når krigen er over og ikke føle sig bundet ved bestemmelser og avtaler som regjeringen måtte bringe i stand med mindre det er klart at disse avgjørelser har vært strengt nødvendige for krigsførelsen. Her siktes bl. a. til regjeringens plan om en regional Atlanterhavsavtale.

Den politiske fremtid for regjeringens enkelte medlemmer må avgjøres av det norske folk i valg på samme måte som for andre nordmenn. Regjeringen må derfor ikke regne med å kunne vende tilbake til Norge for å fortsette styret rent automatisk.

I tråd med dette syn faller også en uttalelse fra dr. Scharffenberg, som ad minnlig var nådd til Stockholm og derfra av videregående til regjeringen 18. desember 1942:

«Regjeringen må være klar over at den — når krigen er slutt — politisk vil dø. (Scharffenberg) vil videre forlange at hvert enkelt regjeringsmedlems forhold blir grundig undersøkt offentlig, for å bringe klarhet i det som hendte før 9. april og fjerne de skyldige. Det er heller ikke ønskelig at regjeringen ryddes ut, kommer hjem sammen med Kongen, men helst

ningens begrenset mandat, — dette i anledning av en annen uttømming som har vært lansert av enkelte stortingsmenn.

Under de foreliggende ekstraordinære forhold må derfor fremgangsmåten etter vår mening bli at Kongen etter den sittende regjeringens råd henvender sig til høvelige representanter for det norske folk. Og den regjering som da blir dannet får så administrere ved hjelp av grunnlovens § 17 til nye valg har funnet sted.

Regjeringen viker ikke fra sitt konstitusjonelle ansvar.

At regjeringen ikke bare har ønsket Hjemmefrontens syn, men også henvendt sig til andre kretser i Norge med følere om deres syn på overgangstiden, synes å fremgå av en bemerkning i notat om fremgangsmåten for formidlingen mellom «korrespondansegruppen» — (Hjemmefronten) og regjeringen, hvor denne gruppe sier om sig selv at den har så allsidige kontakter som mulig, under de rådende forhold. «En hvilken som helst annen krets man henvender sig til vil være mer ensidig i sin sammensetning og sitt syn.» (Dok. nr. 74.)

Regjeringen sier for øvrig også i en erklæring til Hjemmefronten at den har mottatt henvendelser fra forskjellige kretser i Norge om de politiske og administrative forhold under frigjøringen. I samme skrivelse sier den også at det ikke alltid har vært lett å avgjøre hvem som representerer Hjemmefronten.

Videre presiserer regjeringen her sitt syn på dens konstitusjonelle stilling (9. februar 1943):

«Stortinget gav i sitt møte på Ellverum 9. april regjeringen fullmakt til å treffe avgjørelser som var nødvendige for å vareta rikets interesser inntil det tidspunkt kommer da regjeringen og Stortingets presidentskap etter konferanse innkaller Stortinget til neste ordinære møte.» Det gamle stortings funksjonstid er imidlertid forlengt utløpet, og det vil også av almenpolitiske hensyn antagelig være lite heldig å innkalle det igjen selv om det bare dreiet sig om en ganske kort sesjon. På den annen side kan det imidlertid tenkes situasjoner, hvorunder det kan bli nødvendig å innkalle det gamle storting, som det nye konstitusjonelle organ ved siden av den nuværende regjering.

Men samfunnsretten for en sådan situasjon er meget liten. Spørsmålet kunne også løses ved at regjeringen foreslo: stortingsvalg umiddelbart etter at landet var befri, og deretter innleverte sin avskjedsskrivelse til Kongen etter å ha avlagt forklaring for det nye storting. Men det synes åpenbart at det bør påføres til etter frigjø-

rettes et nytt Administrasjonsråd, hvis f. eks. Quislingstyret under krigen skulde bli avløst av et tysk militærstyre, men sier regjeringen, det vil i tilfelle bli et hjelpeorgan hvis funksjon opphører i det øieblikk regjeringen kan utøve sin myndighet hjemme.

Regjeringen viker ikke fra sin konstitusjonelle plattform både i og utenfor Norge — og heller ikke fra sitt konstitusjonelle ansvar.

Hjemmefronten gir sig imidlertid ikke med denne regjeringens tydelige erklæring. Den svarte at den «stort sett» dette regjeringens syn (14. juli 1943) — og forsikrer samtidig om sin og det norske folks lojalitet og respekt for den demokratiske rettsstat. Hjemme er det ingen fare for motsetninger på dette punkt. Regjeringens moralske og konstitusjonelle ansvar vil ikke bli dradd i tvil, men:

«Faren for motsetninger er så vidt man kan forstå større blandt nordmenn i utlandet. Vi kan ikke annet enn beklage dette, og nu sist den henstilling som er sendt regjeringen fra enkelte hold i London

RADIO

NORGE: Værmelding, nyheter etc.: kl. 8 (søndag 9). 13. 19 og 22. Andakt (hverd.): 8.15. Børsnoteringer: 11.30 og 13.25. Hus og Hjem (hverd.): 11.35. Musikk til arbeidet (hverd.): 11.50. Skolekringkasting: 12.30. Minnemeldinger kullingsvarer: 17. Kortbølgesending: 2—3 (natt).

I dag, 16.45: Barnetime for minste. 17.05: Grammofon. 18: Kan det nytte? (Kåseri). 18.15: Sangkonsert. 18.20: Hva skal du bli? 18.45: Gitar med rytmeakkompagnement. 19.40: Velbruer våre. 20: Meloditimen. 20: Kampen mot kreft. 21: Filharmonisk Selskaps orkester. 21.25: Nikolai Astrup. (Kåseri). 21.40: Stavangerensemblen. 22.30: Fra operaens verden.

LONDON (på norsk): Nyheter: 12 og 18.30.

I dag, 18.30: Melding om det europeiske framskritt.

SVERIGE: Gymnastikk: 7.10. Nyheter: 8, 12.30, og 22.15.

I dag, 20: Hørespill. 21.30: Filomkonsert. 21.50: Presidentkandidatene i U.S.A.

DANMARK: Gymnastikk: 6 og 8. Nyheter: 8.15, 11.30, 16.30, 17.45. I dag, 20.30: «Pygmalion» (akustisk av Nordhavet Øhav.)

om å oprette et rådgivende politisk organ ved siden av regjeringen. En hentydning som beklageligvis også er spredd blandt nordmenn her hjemme. Formen for kontakten mellom regjeringen og nordmennene ute må kunne finnes på annen måte enn ved å oprette et slikt, ganske ukonstitusjonelt og derfor uansvarlig politisk organ som foreslått. Vår største styrke — både i dag og i morgen — ligger i det hele tatt etter vår mening i at vi alltid handler i samsvar med grunnlovens bud og vår konstitusjonelle praksis.

Men allikevel kan den ikke oppløses tanken på interimsstyre.

Skulde et interimsstyre bli nødvendig, er dettes stilling klar. Om det har aldri vært tvil. Heller ikke om dets funksjonstid. At vi skulde kunne oppleve lignende tilstander som høsten 1940, er utelukket. At 1936-års stortings manglende evne til sommeren og høsten 1940 å representere det norske folk, nedbrøt dets autoritet er ikke tvilsomt. Vil man undgå oprivende strid må man ikke forsøke å innkalle dette storting.

Nye stortingsvalg bør etter vår mening komme så hurtig som det teknisk sett er mulig. De viktigste avgjørelser som må treffes i denne tid, krever også at de konstitusjonelle organer hurtigst mulig trer i funksjon. Den nye provisoriske regjering skal selvsagt ikke drive politikk i den forstand, at den tar opp spørsmåls konstitusjonelle natur eller spørsmål som berører det rettslige og sociale grunnlag som var lovfestet i vårt samfund før krigen. Men bortsett fra dette, må den ha en ganske utstrakt myndighet, så den kan løse de mange opgaver den kommer til å få.

Meningsutvekslingen mellom Hjemmefronten og regjeringen om disse ting fortsatte. I skrivelse av 1. mars 1944 presiserer statsministeren igjen, at når regjeringen ikke finner å kunne gå med på Deres forslag om å opnevnte et administrativt sentralorgan av folk som har intimt kjennskap til forholdene i landet fra okkupasjons-tiden, som overtar ledelsen av departementene og også delegerer myndighet som kollektivt organ til å utstede anordninger på regjeringens vegne, så er det både av konstitusjonelle grunner, og av hensyn til samarbeidet med våre allierte.

Konstitusjonelt sett kan en slik opnevneelse ikke forsvares. Kongen i statsråd og regjeringen som sådan vilde derved være satt ut av funksjon, og de følger dette kunde ha både innad og utad i vårt folk og

land, kunde bli så betydelige, at regjeringen mener man helt bør søke å undgå dem.

En av disse følger antyder han:

«Særlig tror jeg vi må være opmerksomme på, at vi i alle forhold skal holde fast ved, at Norge har hatt og fremdeles bare har en lovlige regjering. Opnevneelse av et sentralorgan, som av Dem antydnet, vil lett kunne gi både de som skjønner årsaken til en slik opnevneelse, og de som ingen ting skjønner og forstår av norske forhold, anledning til å påstå at de står overfor en regjering nr. 2. En slik påstand kan godt gjøres til grunnlag for beslutning om å overta det hele, inntil det norske folk i valg har fått anledning til å si fra, hvilken regjering det vil ha.»

Og så fremlegger han den plan som blev fulgt:

Regjeringen må være representert i Norge allerede fra første stund av under frigjøringen, hvis konge og regjering ikke kan være tilstede, vil en regjeringsdelegasjon sammen med kronprinsen reise til Norge.

Stort Høire-møte i Svelvik

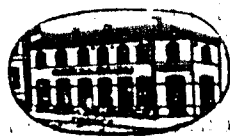
Strømm og Svelvik Høire hadde et meget godt besøkt møte i Ungdomslokalet Asvang søndag.

Tiltross for de dårlige værforhold hadde det innfunnet sig 100 deltagere, så lokalet var praktisk talt fullt, da foreningens formann, stortingsmann Lersbryggen, åpnet møtet og gav ordet til aftenens foredragsholder, kontorchef Arne Kløvstad.

Kløvstads foredrag som omfattet de mest dagsaktuelle politiske spørsmål, vakte den største opmerksomhet hos tilhørerne og blev lønnet med sterkt bifall.

På møtet underholdt for øvrig frk. Melandsø og Age Bryhn med musikk. De fremførte numre lå på et meget høit nivå og var en nydelse utover det vanlige.

Tilslutt var det optreden av Due-Andresen og frue, som sang og spilte gitar.

Medisterpølse

på merkeserie 102 — over 1700

W. Asplin A.S

VED NYBYGG, FORAN-
DRINGER ELLER OPPUS-
NING ER VI TIL BESTE
TJENESTE MED

MALING — KAMINER
OVNER — KOMPFYR
TAPEI — LINOLEUM
IMPREGNERINGSSTOFFER

VI KAN VÅRT FAG!

TØNSBERG FARVEHANDEL

Midt på Stortorve

KJØTT

fredag og lørdag 1201 — 1800

PØLSER

1801 og ut

Knut Haugen.

Nøtterøy.

Kjøtt lørdag 1—95

Lungemos, blodpølse ut alle nr.

Slakter Andersen.

Sportsartikler. Sykkelparasjoner. Lakering.

FRIGG SPORT
LUDV. H. SVENDSEN
Håkon Gamleagt. 5. Tell. 342

PYRAMID PAPIRSTATIV

sparer:

PASS TID PAPIR

De kan se det i bruk

**Eickstedts
FARVEHANDEL**

HYGIENISKE ARTIKLER

Nye varer ankommet.

Beste kvalitet kr. 6.— og kr. 8.— pr. dus.
Opplysningsvesen m. m.

POSTORDREFORRETTNINGEN A/S

Postboks 712, Oslo